

Er werden 2 wetenschappelijke vergaderingen belegd: op 3 april gaf de voorzitter een toelichting op een film over de Natuurreservaten in Zuid-Afrika, beschikbaar gesteld door de Zuid-Afrikaanse Toeristencorporatie. Op 6 november sprak Dr. Ir. H. N. Kluyver over Nestwaarnemingen bij enige tropische vogels; Prof. Dr. K. H. Vooüs hield een voordracht over Oecologische differentiatie bij Surinaamse roofvogels; Dr. G. W. Harmsen vertelde over zijn bezoek aan de Donaudelta.

Twee huishoudelijke vergaderingen werden gehouden, t.w. op 3 april en op 6 november.

Het doel van de excursies was op 13 en 14 februari Noord- en Zuid-Beveland en op 16 en 17 oktober Texel.

De tijdschriften verschenen elk in twee dubbele nummers: Ardea met 251 blz. en Limosa met 206 blz. In Ardea 53, 3/4 werd een artikel opgenomen van het lid R. H. Drent over „Pigeon Guillemot” (*Cephus columba*), waarvoor een subsidie van \$ 230.— werd verleend door het Chapman Memorial Fund, New York.

De Oecologische Kring vergaderde op 13 maart met als sprekers: H. van Balen: Over de variabiliteit van het lichaamsgewicht bij vogels; H. C. J. Oomen: Oecologisch onderzoek bij een Kokmeeuwenkolonie in de Hatertse Vennen; S. Braaksma: Het ringonderzoek als eventuele sleutel tot de oplossing van het Zilvermeeuwenprobleem.

Afdeling Club van Nederlandse Vogelkundigen. Als nieuwe leden traden toe: Th. Belterman, F. de Boer, F. J. H. van Erve, N. Marra, Mr. F. J. Notermans, J. Regeer, J. de Roever, W. Verkerk, K. J. J. Waldeck, P. Zwitser, H. H. Niesen, E. J. W. Top en J. Oppentocht. De afdeling verloor door de dood twee ereleden: Dr. C. Eykman en Prof. Dr. A. Laubmann en drie leden: Jhr. E. E. J. M. Rijckevorsel van Kessel, Mr. C. J. Schattenkerk en Dr. J. v. d. Werff. In de vergadering van 14 november werd W. Ph. J. Hellebrekers benoemd tot erelid van de afdeling. De afdeling telde 147 leden. J. Swaab werd aangewezen als ambtshalve lid van het bestuur der N.O.U.

Er werden 2 huishoudelijke vergaderingen belegd: op 7 maart en 24 april. Op de wetenschappelijke vergaderingen sprak Dr. K. Waldeck op 7 maart over de Neusiedler See en op 14 november vertelde Pastoor J. N. v. d. Brink over zijn reis naar Oeganda; A. B. Wittgen sprak over zijn bezoek aan Griekenland en Turkije. Er werden twee excursies georganiseerd: op 24 en 25 april naar Delden en op 25 en 26 september naar Cap Gris-Nez.

M. J. Tekke, Secretaris.

Literatuur

P. A. HENS: *Avifauna van de Nederlandse Provincie Limburg*. — Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Reeks 15. Maastricht, 1965. 528 pp. Prijs f 40,—.

Het is onmogelijk om in een korte bespreking van Hens' ornithologisch levenswerk recht te doen aan de rijke en gedetailleerde inhoud en aan de onvoorstelbare hoeveelheid werk, die de auteur aan het bijeen brengen van de gegevens ten koste heeft gelegd. Dit zeer omvangrijke, in twee kolommen gedrukte en van Engelse samenvattingen voorzien werk is een hernieuwde en tot en met 1963 (en via een addendum van 40 pagina's tot en met 1964) bijgewerkte uitgave van een reeds in 1926 verschenen werk over de vogelfauna van Limburg met een vergelijking met de avifauna's van de aangrenzende Belgische en Duitse gebieden. Sedertdien zijn supplementen verschenen in 1930, 1931 en 1948.

Het boek beschrijft de vogelfauna uit tenminste de waarnemingsperiode van de schrijver zelf (1905—1964), doch niet alleen worden ook zo veel mogelijk oude, goed

gecontroleerde gegevens verstrekt, maar tevens heeft een grote schaar van medewerkers uit alle lagen van Limburgs bonte bevolking getrouw zijn waarnemingen aan de auteur doorgegeven. Deze waarnemingen zijn alle, op de voor de auteur kenmerkende wijze, uitvoerig gecontroleerd en gecommentarieerd. Het resultaat is een provinciale avifauna-beschrijving, die voor toekomstige ornithologen en natuurliefhebbers een schier onuitputtelijke bron van informatie bevat.

Terwijl in 1926 de lijst 238 soorten en ondersoorten en 128 broedvogels bevatte, telt de Limburgse lijst thans 294 soorten en ondersoorten, waaronder 149 broedvogelsoorten. Nieuwe broedvogels zijn o.a. Bonte Vliegenvanger, Holenduif, Turkse Tortel, zelfs Zilvermeeuw, Stormmeeuw en Zwartkopmeeuw. Tot de verdwenen, ter plaatse wel uitgestorven soorten behoren Raaf (sedert 1944), Roodkopklauwier (sedert 1960), Waterspreeuw (sedert 1913) en Goudplevier (sedert 1933). Het is opmerkelijk dat de oostelijke „nieuwkomers” in ons land er heel lang over hebben gedaan om de grote rivieren over te steken en zich in Limburg te vestigen (Bonte Vliegenvanger, Zwarte Specht, Holenduif, Turkse Tortel). Daarentegen kwam de Europese Kanarie uit het Zuiden en vestigde zich aanvankelijk met name in Zuid-Limburg. Doch de laatste jaren werd de auteur in de vaststelling van deze soort gehinderd door de omstandigheid dat de hoge tonen van de kanariezing aan het ouder wordend gehoorvermogen begonnen te ontgaan.

Veel aandacht heeft de schrijver besteed aan de zichtbare trekverschijnselen, zoals aan die van Kraanvogel (ruim 16½ bladzijden, met een fraaie foto van J. Prins), Boerenzwaluw (najaarstrek in zuidelijke of zuidwestelijke richting), Huiszwaluw (najaarstrek zuid of west) en Roek (najaarstrek west). De veel talrijker voorjaarswaarnemingen van Pijlstaart, Smient, Slobeend en Bonte Strandloper worden toegeschreven aan een meer oostwaarts gelegen trekroute in het voorjaar vergeleken met de overheersend westelijke kustroute in het najaar. Ook alle ringgegevens waarbij Limburgse vogels betrokken zijn, worden behandeld, waarvan bijvoorbeeld de terugmelding van een als donsjong in Zweden geringde Kauw en een eveneens als donsjong in Zuid-Noorwegen geringde Morinelplevier een aparte vermelding hier waard zijn. Zeer bijzonder is voorts het geval van de Havik, die op 22 juni 1939 als donsjong te Helden (midden Limburg) werd geringd en 18 jaar later, op 8 juli 1957 op slechts iets meer dan 10 km afstand van de ringplaats dood werd aangetroffen.

Een uitgebreide literatuurlijst en een soortenlijst met aan de *Avifauna van Nederland* geconformeerde categoriën zijn nuttige onderdelen, doch het hoofdbestanddeel van het werk bestaat uit het *Bijzonder Overzicht* waarin de soorten, gerangschikt volgens het systeem van Hartert, achtereenvolgens uitvoerig worden besproken (gemiddeld per soort ruim vier gedrukte kolommen!).

Een door zijn gedetailleerdheid, nauwgezetheid en omvang nauwelijks te evenaren avifaunistische provincie-beschrijving, waarmede de auteur en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, en minstens evenzeer Mevrouw Hens, die een zeer groot aandeel heeft gehad in de correctie van de gezette tekst, van harte geluk te wensen zijn.

K. H. V.

J. P. THIJSSSE: *Het intieme leven der vogels*. — Amsterdam, 3e druk, 1965. Met een ten geleide van Jan P. Strijbos. Prijs f 17,50.

Het is een goede gedachte geweest om in het Thijssse-jaar — ter herdenking van zijn honderdste geboortedag — een derde druk te laten verschijnen van een van zijn mooiste boeken: *Het intieme leven der vogels*. De eerste druk ervan verscheen in 1906, de tweede in 1913. Waarschijnlijk zal het spoedig daarna uitverkocht zijn geweest en het is zeker waard, dat er thans een derde druk van verschijnt.

In dit boek behandelt de auteur een lange reeks van belangrijke figuren, die een rol spelen in de polder, in het Naardermeer, de duinen en in bossen en tuinen. Hij schrijft op een onnavolgbare wijze en in een oorspronkelijke stijl over de wijze, waarop de vogels elkaar het hof maken, hoe zij nestelen en hun voedsel verzamelen. In geen van

zijn andere publicaties komt zijn liefde voor de levende vogel en de noodzaak de vogels te beschermen beter tot uiting dan in dit, na 50 jaren vruchtbare vogelstudie, nog steeds moderne boek.

Ko Zweeres nam op zich om het boek te herzien, maar daar heeft hij geen zware taak aan gehad, want het aantal fouten bleek opvallend gering. Zo heeft hij bijvoorbeeld de overtuiging van Thijssse, dat onze lepelaars in de Nijldelta zouden overwinteren, vervangen door „Afrika”. Het ringonderzoek immers heeft inmiddels aangetoond, dat het winterkwartier van deze vogels in het westen van dit continent ligt. Verder zijn hier en daar enkele namen, zoals zilvergrijs zeezwaluw vervangen door het nu meer gebruikelijke noordse stern. Deze veranderingen zijn echter met de grootst mogelijke piëteit gedaan en de weinige keren, dat het nodig was, bewijzen wel hoezeer Thijssse alles wat hij schreef, verantwoord kon.

Jan P. Strijbos heeft er een bijzonder aardige inleiding bij geschreven, waarin hij o.a. vertelt hoe hij Thijssse ging vragen om advies voor een tocht naar Texel.

De oude foto's van Tepe, die erg goed, maar niet meer beschikbaar waren, zijn vervangen door nieuwe, afgestaan door de O.L.V.E.H. en Vogelbescherming. Dit is bepaald een vooruitgang. Terwijl het oude boek 20 foto's bevat, waarop alleen maar nest en eieren te zien waren, geeft het nieuwe boek er steeds de vogel zelf bij. Slechts 1 onderschrift is verkeerd, n.l. die tegenover p. 132 stelt een merel voor en geen roodborst.

Dit vrij zeldzame boek van Thijssse verdiende een herdruk zeker dubbel en dwars.
H. N. K.

JAC. P. THIJSSE: *Het Vogelboekje*. — 5e druk. Schoonderbeek. Laren, 1965. 212 pp. Prijs f 6,90.

De vijfde druk van Thijssse's *Vogelboekje* is een fleurige uitgave, met talrijke pen-tekeningen en 16 kleurenplaten van Rein Stuurman en met op het omslag de zingende Spreeuw (voorbeeld van de *onbekommerde* levenshouding op Thijssse's *ex libris*). Het boekje heeft niet meer het kleine zakformaat als de eerste drie drukken.

In vergelijking met de tijd waarin de eerste druk is verschenen (1912), is er veel in het Nederlandse landschap en aan de Nederlandse vogelwereld veranderd. Doordat de bewerker, Dr. Fop. I. Brouwer, zeer piëteitsvol, zo weinig mogelijk aan Thijssse's tekst heeft willen veranderen, krijgen wij in deze vijfde druk op vele plaatsen, al of niet tussen de regels door lezend, het gevoel van weemoed over veel wat in de laatste halve eeuw in de Nederlandse natuur is verloren gegaan. Thijssse leefde immers in de tijd dat de Raaf en de Griel nog in Nederland broedden (in de 5e druk ontbreekt de Raaf geheel!), dat Visdiefjes en Dwergsterns nog talrijk waren, evenals de Geelgors (die nu in snel tempo uit de landbouwgebieden verdwijnt). Hoewel de tekst veelal zeer goed door de bewerker aan de huidige situatie en kennis is aangepast, zijn de opmerkingen over de Roodhalsfuut („broedt misschien ook wel hier of daar in ons land”) en de Knobbelzwaan („in 't voorjaar nog al veel op de doortrek”) niet juist, terwijl de Blauwe Kiekendief niet (niet meer, of in Nederland vroeger ook niet?) „het meest in landbouwstreken” voorkomt. De grote vluchten van trekkende Buizerds, herhaaldelijk door Thijssse genoemd (hier op p. 90), zullen stellig niet op de Buizerd, maar op de Wespandief betrekking hebben gehad. Ook de opmerking die Thijssse regelmatig ten opzichte van het voorkomen van allerlei steltlopertjes bezigde, nl. voorkomend „langs de stranden” is thans niet meer geheel op zijn plaats (zoals bij Temmincks Strandloper en de Groenpootruiter). De tekst bij de Kleine Mantelmeeuwen (p. 121) is ten dele onjuist (*Larus fuscus*, onderscheiden van de Britse vorm, zit in de winter in Afrika, *niet* in Nederland) en de kleebeschrijvingen van de „noordelijke” en „zuidelijke” Goudplevieren zijn helemaal fout. De afbeeldingen zijn aantrekkelijk; alleen de Grasmus op de kleurenplaat tegenover p. 128 is onherkenbaar door zijn donkere, in plaats van licht gekleurde oog.

Een fleurig boekje, dat evenwel nauwelijks meer in deze tijd in de oorspronkelijke vorm te handhaven is.
K. H. V.